

Biblioteka
44°N i 20°E

Urednik
Nikola Petaković

Copyright © Milan Todorov
Copyright © 2017 za srpsko izdanje Čarobna knjiga

ISBN 978-86-7702-556-4

Nijedan deo ove publikacije, kao ni publikacija u celini, ne sme se reprodukovati, umnožavati, prešampavati niti u bilo kojoj drugoj formi i bilo kojim drugim sredstvom prenositi ili distribuirati bez odobrenja izdavača. Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržavaju autor i izdavač prema odredbama Zakona o autorskim pravima.

Čarobna knjiga
Beograd 2017.

Milan Todorou

Redosled jednostavnih stvari

Čarobna
knjiga

Roman

Oblačila se sedeći na hotelskom krevetu. On je još stajao pored prozora i posmatrao je kao da prvi put vidi ženu koja se oblači. Obukla je najpre gaćice, lako izdižući guzu, vrteći kukovima. Zatim je na šaku pažljivo navukla jednu nogavicu oker hulahopki. Videvši da je posmatra, rekla mu je:

„Kolja, smesta se okreni! Inače ću noktom zaparati najlonke.“

Okrenuo se, zadržavajući dah. Sad je čuo kako se čarape svilenkasto taru o njena stopala, zatim su se, mekšim tonovima, oglasile kada ih je prevukla preko listova nogu i docnije butina. Opet je mogao da vidi, sada u mislima, kako izdiže stražnjicu i pravi kružne pokrete kukovima. Sve je to, shvata, deo ženinog svakodnevnog rituala, ali rituala koji je za muškarca tamna strana meseca. U trenu kad sjajna metalna kopča sklizne u dubine ležišta, u mislima je video kako joj grudi postaju bele likraste korpice. Upravo tada je zazvonio hotelski telefon na ormariću pored kreveta. Ništa nije rekao pre nego što je spustio slušalicu. Samo je stajao, odviše pognut, pored prozora ispod koga je neurotično blicala neonska reklama hotela „Premijum“, začudo bez ijednog pregorelog slova u natpisu. U hotelu je sad već bilo tiho, sa ulice nije dopirala buka, kiša je prestala da dobuje, niski oblaci su iščezavali sa horizonta, nebo se rasvetljavalo i sve je to činilo da očeva smrt, za koju je malopre saznao, izgleda nestvarno i manje bolno, udaljena u prostoru i usamljena u vremenu.

Kad se obukla, Taša mu je prišla, još samo u čarapama, skoro nečujno, i obgrlila ga rukama oko struka. Čuo je kako njeno srce uznemireno kucka ispod košulje. Čitali su tako minut, dva.

„Jebiga“, rekao je pre no što su izašli.

Tek sledeće večeri imao je let za Beograd. Svetlucave piste aerodroma talasale su se naspram ujednačeno sivog neba bez zvezda. One su, naravno, uvek na nebu. Male supstitucije boga. Ili, makar, božanske istine. Pitanje je samo, pomisli, da li ih vidimo ili ne vidimo, kao sada zbog niskih oblaka.

Unutrašnji prostor aerodroma bio je škrto osvetljen. Oštra, koncentrisana svetlost mlečnih noćnih lampi na pultovima za čekiranje i odlaganje prtljaga delila je stvari koje ostaju od onoga što odlazi. Pre nego što se ukrcao u avion, otišao je do toaleta, iz priručne torbe izvadio kremu za brijanje, četkicu i plastični brijač sa žiletom. Odvrnuo je slavinu s toplom vodom i polako sapunjabo lice, pogledavajući se u ogledalu. Činio je to sporim pokretima, kao da je reč o veoma važnom i opasnom poslu. Sačekao je minut da pore kože upiju penu, a onda pokvasio brijač toplom vodom i laganim pokretima pomerao oštricu od podnožja vrata ka bradi. Nekoliko puta je pod prstima proverio da li je sastrugao sve dlačice oko nosa i krajeva ušiju. Usredsređenost na oštricu brijanja i ravnomerni, dobro odmereni pritisak žileta na grlo i obraze zahtevali su i istovremeno proizvodili unutrašnji mir u njemu. Kad je završio, umio se, ispljuskao lice hladnom vodom nekoliko puta i lako ga, samo ovlaš, prebrisao papirnim ubrusom, ostavljajući pokoju kapljicu na vratu. Ukrcao se u avion i u trenutku kad se letelica odlepila od piste, zadremao sa šakama skopljenim iznad čela, osećajući samo sapunast miris izbrijane kože i limuna iz plastične tube.

Malo pre ponoći stigao je u Novi Sad i vreme do jutra proveo sa porodicom u bdenju pored očevog odra. Imao je utisak da lebdi u praznom prostoru, što mu se uvek dešavalo kad ne bi znao šta da radi sa sobom. Osvrtao se i premeštao s noge na nogu. Kad se okrenuo od kovčega, kroz otvorena sobna vrata ugledao bi na kuhinjskom stolu okruglu staklenu činiju punu ranih belih trešanja i keramički tanjirić s dve, tri staklaste koštice oko kojih je drhtao žižak sveće. Nejasni smisao rađanja i umiranja pojačan grotesknim prizorom vodnjikavih, popucalih bobica uvećavao je njegovu zbunjenost i primisao da na kraju svakom sleduje tišina. Fina, svemirska, ali sasvim neupotrebljiva.

Iznenada je osetio potrebu da nešto pomeri. Bilo šta. Bio je svestan gubitka, ali to još nije osećao. Bar ne kao ogromnu tugu ili kao duboki strah. Umesto toga, ili baš zbog toga, bilo mu je potrebno bilo kakvo uverenje da svet postoji u svojoj neizmenjenosti. Prišao je prozoru i otvorio ga. Bilo je to spontano. Bio je poput sundera, koji je željan da upije što više života.

Sobu je ispunio zvuk noći: tiho brundanje automobila na obližnjoj taksi stanici, šuštanje noćnog vetra u krošnjama uličnog drvoreda, štektav lavež psa na lancu, u daljini. Bile su to mrlje svakodnevice koje se slepljuju s korom noći, dajući njenoj opštosti privid privatnog života. Povremeno, napolju bi sevnulo kao blic nebeskog fotografa.

Sutradan je padala jaka kiša. Činilo mu se da je putovala s njim. Taša se javila rano izjutra i zamolila ga da prenese njeno iskreno saučešće majci i sestri. Njen glas u slušalici starog crnog aparata mešao se sa jakim šumom koji ga je podsećao na zviždanje vetra između blokova visokih, nedovršenih kula na periferiji Kijeva.

„Šta radiš sad?“, pitao je.

„Ne bih da te opterećujem svojim beznačajnim dilemama.“

„Slobodno...“

Hteo je da joj kaže da jedva čeka da se ovo s ocem obavi, pa da se vrati. Nikakve velike reči. Ništa cmizdrenje. Iznenadila bi se kad bi joj rekao da ga ništa nije kosnulo. Rekao bi joj da je to deo života i da samo želi da ide dalje, bez osvrtanja. Ona bi mu rekla da je skot. On bi priznao da je skot. I sve bi opet bilo po starom. Eto, to je sve, razumeš, rekao bi joj kasnije, mnogo kasnije dok bi ležali na leđima i ni o čemu ne bi mislili.

Posle jutarnjeg pljuska, već oko podneva pojavilo se sunce koje je pržilo opakom snagom ljude u crnim odelima. Tada je na groblju, na vrhu brda iza stare ciglane i naselja zvanog Kolonija, još postojala drvena kapelica. Ličila je na klimavu garažu koja u sastavcima propušta. Ulubljena dvokrilna vrata su se slabo zatvarala. Pretila je opasnost da se svakog časa neka od rdom izgrizenih metalnih šarki otkine i vrata se obruše.

U sredini kapele, na tamno voskiranim drvenim nosilima ležao je lakirani smeđi kovčeg. Na bočnoj strani sanduka pisalo je Vasa Šimun. Ispod imena, datum rođenja i datum smrti. Između ta dva četvorocifrena broja – crtica. Kao obrnuti minus. Kad se od drugog broja oduzme prvi, dobija se broj 63.

Sa čeonog dela sanduka smešila mu se uramljena očeva slika iz vremena kad je imao četrdeset godina manje. Očev osmeh u tišini kapele bio je zagonetan. Otac je, na toj uvećanoj i zbog toga donekle nestvarnoj slici, na glavi nosio crvenu železničarsku šapku.

Nadvijene nad otvorenim sandukom, popreko od Nikole, postrojile su se njegova sestra i majka, bledih obraza i staklastih očnih kapaka.

Stajao je neko vreme pored kovčega trudeći se da ne misli na oca Vasu, na to kako ga je, kao sasvim malog, vodio u šetnje

gradom dajući mu da se, celom šakom, drži za patrljak na njegovoj jakoj maljavnoj desnici. Ruci, koja je nekad podizala okruglu crno-belu palicu dajući znak mašinovođama u lokomotivama za početak putovanja. Sad te ruke nema. A nema odavnoviše ni najčuvnije pruge kojom je tutnjio Orijent ekspres via Balkan. U stvari, ima a nema. Da plače zbog toga? Koješta. Nikad nije mogao da plače kad se to od njega očekivalo. Stoga je odlučio da iskoristi trenutak kad neki pridošlica ulazi u polumrak stare kapele da se pokloni, prekrsti i izjavi porodici saučešće – te na tren izađe na vazduh.

Dolazeći s leve strane iz pravca starog groblja, sunce se presijavalo po kamenim krstovima sa imenima i brojevima. Između njih ocrtavale su se putanje kojima su napušteni, podivljali gradski psi špartali noću. Nahereni kameni krstovi podsećali su ga na nemarno rasut špil karata.

Na pošljunčanom platou, tik ispred vrata kapele, ugleda nekoliko starijih muškaraca. Stajali su lako pognuti, sa crnim sklopljenim kišobranima, ispod divljih rogača što su rasli od grobljanskih okrajaka. Njihov prigušen, ravnomeran, neprekinut mrmor, tihe krte rečenice kojima su se jedni drugima obraćali čekajući ispraćaj, dosada, želja da se što pre vrata svojim kućama.

U jednom trenutku ono što je ličilo na suvoparno izmenjivanje neobaveznih rečenica o ljudskoj sudbini pretvorilo se, u izdvojenoj grupi muškaraca, iznenadno u prigušen smeh, a zatim u potpuni muk. Kao kad se hitro, da se ne zaprlja ruka, u smradnom betonskom separeu za slabo održavane kontejnere brzo otvori i zatvori limeni poklopac.

Nikola je uspeo da uhvati uvom samo gicavi, poluugušen, iznuđen smeh okupljenih. Nije moglo da bude nikakve sumnje da je majčin ujak a Nikolin deda-ujak, koga su svi zvali Čiča, dok se čekalo da grobari iznesu kovčeg, iskoristio priliku da okupljenima ispriča nešto nedolično, neki vic ili šalu.

Nikola je zastao po strani, ali ih je dobro video i čuo. Sad se u grupi oko Čiče niko nije smejao, a Čiča se nije junačio. Međutim, šala koja je u takvom trenutku i na takvom mestu delovala kao uvreda, izazvala je narednih dana u njemu potrebu da se nekom izjada kao da bi taj neko mogao da mu rasvetli o čemu je tu zapravo reč. Šta je istina?

U *Santoriniju*, kafiću u koji je povremeno odlazio da popije piće, Čičin sin Saša nije ni pomenuo sahranu. Bilo, pa prošlo. Samo toliko je rekao. Onda je pokušao da utvrdi koliko vremena je prošlo otkako su se poslednji put videli, a kada mu to nije pošlo za rukom, rekao je da ništa nije važno sve dok čovek nije stvar.

„Misliš: star?“

„Ne, mislim baš stvar!“

Dok je to izgovarao, Nikola je gledao njegov profil u ogledalu koje se nalazilo na zidu iza njega i odobrovoljeno zaključio da Saša veoma malo liči na svog oca. Crte lica i način otvaranja usana i uopšte čitava gestikulacija podsetila ga je na Sašinu pokojnu majku Cvetinu, nastavnicu klavira. On je zapravo bio osetljivo mesto gde Čičina zloba prestaje, a majčina iskrenost i tananost tek počinju. Nikola je naručio kafu sa mlekom, a Saša je ispijao svoju omiljenu pina koladu od ruma u ledu i soku od ananasa. Događaj na groblju Nikola se trudio da što pre zaboravi. Nije želeo da odnos sa Sašom, odnos koji je bio iskren i neopterećen porodičnim glasinama, dovodi u pitanje. Zbog toga nije ništa rekao o Čičinom ispadu na sahrani. Posedeo je kratko, pravdajući se da mora da ode do biblioteke. Saša je prislonio kažiprst uz slepoočnicu kao revolver i nasmejao se.

Nikola nije imao običaj da čita. To je bio razlog što se nikada nije upisao u gradsku biblioteku. Međutim, imao je običaj da

ponekad svrati do nje ne bi li video malog, debelog Gezu. Njegova rableovska pojava ga je uvek smirivala. Kao da je posedovao svu dobrotu ovog sveta.

Geza je išao zajedno s njim u osnovnu školu. Posle je upisao gimnaziju u Sremskim Karlovcima, ali Nikola nije bio siguran da je izdržao tamo sve četiri godine. Više je bio u biblioteci obližnje Bogoslovije i pomagao budućim sveštenicima u popisu svetih knjiga koje su dobijali iz Rusije, Grčke, Izraela, Egipta, Amerike, pa čak i Vatikana. Od tog vremena, za njega je svaka knjiga bila sveta.

Zatekao je Gezu u podrumu bibliotečkog ogranka u kome je radio skoro dvadeset godina kao pomoćni arhivar. Koliko ga je pamćenje služilo, Geza je tako i počeo svoju profesionalnu karijeru. Doduše, tada je bio pripravnik za pomoćnog arhivara. Međutim, njemu to nije smetalo. Bio je srećan što može da bude usred sveta knjiga i još da mu za to neko redovno daje platu.

Kad ga je ugledao na vratima, Geza je protrljao uske bele šake o pantalone i pružio mu vrhove prstiju, izjavljujući saučešće. Nikola je tek tad zapazio da Geza ima male, mekane i okrugle jagodice na prstima, kao pitomi, dobroćudni mačor. Posle su seli za veliki sto od tanke šperploče na kome su, kao na izložbi, bili poređani primerci novih brojeva svetskih nedeljnika i magazina: *Lajf*, *Pari meč*, *Gardijan*, *Tajms*.

„Kako je?“ , upitao je Geza, a onda se lecnuo: „Izvini, brate. Ovo baš i nije bilo pametno pitanje. Izgledaš prilično pogubljeno.“

„Ma nema veze“, odgovorio je. „Svi se skenjaju zbog ovog ili onog, ali se skenjaju.“

Zatim je ispričao šta je Čiča izveo na sahrani. Gezi je to mogao da kaže. Taj je bio kao sef.

„Budala“, dodao je potom. „Matora budala koja priča viceve na sahranama. Ne znam zašto ti to uopšte govorim.“

Geza je stvar shvatao ozbiljnije:

„Ipak te je povredio. Ali nema razloga da se živciraš. Zar nikad nisi čuo da su se članovi ožalošćene porodice posle sahrane, na daći, nalili kao svinje i iz sveg glasa pevali vesele pesme, pa čak i lascivne bećarce?“

„Pa da, valjda jesam“, odgovorio gledajući zamućenim pogledom debelog Gezu kao da ga gleda kroz stakleno dno pivske flaše, dok je ovaj držao pokaznu vežbu iz predmeta Enciklopedijsko sveznanje. Govorio je o smehu, Bergsonu, afričkim plemenima koja pevanjem i iskazivanjem najveće radosti ispraćaju saplemenike na onaj svet.

„Prema tome“, dodao je, „vrlo je verovatno da se reč *pička* ni na koji način nije odnosila na tvog starog. Ljudi rečima, neosnovano, pridaju previše značaja.“

„Nije stvar u uvredi“, rekao je Nikola. „Vređanje i patnja zbog urede su čista glupost. I one prirodno pripadaju glupacima. A mene vređa to što sve više ljudi oko sebe vidim kao ljudske nule. I zbog toga sam pobjegao odavde. Ali i tamo su nule. Ne znam više gde čovek može da se skrasi a da ga svaki čas ne poseru nebitni ljudi sa svojim nebitnim stvarima.“

Dobri stari Geza je bučno ušmrknuo slinu.

„Moraš verovati u nešto. Inače ćeš najebati. I to gadno najebati.“

Sledeće nedelje vratio se avionom u Kijev. Uprkos svemu što se dogodilo, rođena zemlja mu se učinila privlačnijim mestom za život, mada su obe zemlje delovale iskrzano, sa retkim, razbacanim parčićima reda među gomilama nesređenosti i neproračunate užurbanosti. Video je vojni kamion-cisternu, traljavo ofarbanu u maslinastu boju, kako se sumanutom brzinom približava njihovom avionu još dok pilot nije isključio motore. Izgledalo je kao da će se dva teška vozila sudariti i da je nesreća, iako bočnim sigurnim manevrom nepromišljenog vozača cisterne, ovaj put izbegnuta – ipak uvek moguća.

Umesto aerodromske zgrade pored piste se nalazilo nešto što je ličilo na običnu metalnu baraku. Kad se iskrcao, prošao je brzo formalnu kontrolu. Na izlazu mu je žena podoficir samo klimnula glavom, ne otvarajući pasoš. Sa zbunjenošću je pogledao u njeno crveno ovalno lice i nastavio do polumračne sale u kojoj je sačekao da radnik u tankom, ispranom odelu dogura kolica sa nekoliko kofera, među kojima je bila i crtačka torba od koje se nije odvajao.

Ponekad bi nešto nacrtao i blok-papir ubacio u nju i ne pogledavši pažljivije crtež ili, najčešće, kroki crteža načinjen olovkom. Pravim budalu od sebe. Lepo je rekao neko vrlo mudar da je život kratak a umetnost duga. A dužina nije bitna.

Autobusko stajalište je smrdelo na zapaljenu gumu i sirovu naftu. Nije imao vremena za oklevanje. Autobus u koji je trebalo da uđe već je turirao ispred aerodroma i on se trčecim korakom uputi ka njemu. Dok je pretrčavao tih nekoliko stotina metara izlokanog asfalta, setio se da mu ni na beogradskom aerodromu u pasoš nisu otisnuli državni žig, niti na bilo koji drugi način zabeležili njegov izlazak iz zemlje.

„Vidiš“, pokazuje pasoš novom radniku koji je s njim doputovao, „mi nismo potrebni našim zemljama. Jebe se njima za nas.“

„Naravno, mi im samo smetamo. Kao dve leve noge.“

Nikola se nasmejao. To poređenje sa dve noge, pa još leve, podsetilo ga je na konobaricu koja je u početku radila u *Santoriniju*. Zvala se Sofija i Saša je znao da joj kaže: „Imaš divne noge, Sonja.“

Ona bi se tobože ljutito osvrnula u prolazu, a kad bi se malo udaljila tako da ne može da ga čuje, Saša bi izvalio:

„Zaista ima prelepe noge. Naročito levu.“

Tek sam stigao, a već postajem plačipička, reče sebi. A to nikako ne valja. Ipak, osećao se kao da ne pripada nikome. Oca više nije imao. Majka, starija od oca dve godine, sad će, pomislio je, kô šišmiš da se zavuču u paučinu, a sa sestrom bliznakinjom nije progovorio više od nekoliko izmuzenih rečenica pre sahrane i posle nje.

Ostala mu je samo Nataša – odnosno Taša, kako je voleo da je zove – koja je obećala da će ga čekati na autobuskoj stanici. U autobusu je bilo zagušljivo, ali kad je otvorio prozor, glasovi nezadovoljnih putnika ga naterashe da ga istog trena zatvori. Nije uspeo da to učini iz prvog pokušaja. Staklo je ispalo iz rama. Mučio se da ga uglavi u iskidani metalni okvir nekoliko minuta. Niko nije priskočio da mu pomogne. Onda je okno spustio između sedišta i dok je autobus tandrkao i poskakivao, s užitkom ga je mrvio zimskom čizmom. Spolja je nadirao vlažan, hladan vazduh. Putnici u autobusu su nerazumljivo gundali.

Razmišljao je o tom strahu od promaje, za koji se veruje da je najveći srpski strah. Pokazalo se da strah od promaje ne bira naciju. Svugde je isto sranje. Tada mu se rodila ideja da se vrati kući, ali nije želeo da ostavi Tašu. Bila je dobra riba. Stvarno dobra.

Čim ga je ugledala da silazi niz strmo stepenište autobusa, potrčala mu je u zagrljaj. Do tada to nikad nije činila. Plašila se da bi neko od njenih poznanika mogao da ih vidi.

Stisnuo ju je u zagrljaj i podigao od zemlje. Bila je kao grančica, toliko laka da se raznežio. Uzeli su taksi i krenuli ka njenom stanu. Rekla je da je konačno sama. Oleg je, po sudskoj presudi, morao da napusti stan, koji je ona nasledila posle smrti roditelja. Čerka Ahneta je odbila da se izjasni sa kim će nastaviti da živi. Bila je talentovana i od prve godine baletske škole imala je državnu stipendiju. Sama je odlučila da živi u internatu u Kijevu.

Kad su ušli, primetio je da je stan sveže okrečen i da u njemu ima samo nekoliko neophodnih stvari. Bilo je jasno da je to za nju oslobađajuće na neki način, ali svakako nedovoljno.

„Sve sam pobacala kroz prozor. Volela bih da idem po ovom stanu a da ne dodirujem pod“, vikala je Taša kao da razgovara sa bivšim mužem. Kad ju je Nikola pogledao, začuđeno rekla je nešto mirnijim glasom:

„Neću nijednu stvar koja bi me podsećala na godine koje sam provela u ovom kavezu sa majmunom.“

Nije želela da izgovori ime bivšeg supruga. Radije ga je zvala majmun. Nikola je jednom video, doduše u daljini, njenog supruga i zaista je izgledao kao krupna životinja. Ne baš majmun, više kao medved. Ali, nikad to nije pomenuo Nataši. Uostalom, mislio je sada, ko zna kako ja izgledam njemu ili kako ću da izgledam za nekoliko godina Taši. Kao irvas?

Brzo su se razodenuli. On je zatražio čašu pića. Sipala je ohlađenu votku do vrha, u duboke pivske čaše. Popio je i stresao se. Ona je bila u crnom kombinezonu, koji je jako zategnut oko struka isticao njene široke kukove i kruškaste grudi. Znala je da ga crno na beloj koži uzbuđuje. Legao je oprezno pored nje. U crvenim boksericama i atletskoj beloj majici.

Nasmejao se:

„Izgledam kao klip na času fiskulture.“

Skinuo je majicu i gaće, ali dugo nije mogao da mu se digne. Nataša ga brižno pokri novim plavim ćebetom i zavuče se pored njega. Čitali su i gledali u plafon. Ćebe je mirisalo na fabričku mašinu i bilo je tanko. Okrenula mu je leđa i on se približio uz nju, dok je ona uvrnutom rukom opipavala njegovu poluukrućenu ud. Zatim ga je pažljivo uvela u podnožje svojih prepona. On oseti da je i ona suva i trebalo im je dugo da kliznu u levak nekadašnje strasti.

Probudio ga je oštar miris narandže. Otvorio je oči i video Natašu u crvenom bademantilu kako ide iz kuhinje sa dva stakla iz kojih se širio miris zrelih južnih plodova. Nasmešila se, prišla krevetu

i slobodnom rukom ga nežno pogladila po maljavim grudima. Činila je to uvek kad je slaba i osetljiva. Znao je za tu njenu opsesiju njegovim gustim uvrnutim maljama. Zatim se vratila u, delimično pregrađenu, kuhinju iz koje se uskoro po stanu proširio miris omleta sa sirom i dimljenom šunkom. Jaja su bila neverovatno žuta. Oboje su to приметили.

„Prava domaća“, rekao je. Ona je posumnjala, i u korpi za otpatke potražila kartonsku kutiju sa deklaracijom. Na njoj je pisalo da jaja sadrže riboflavin.

Nije je od juče ujutro i bio je gladan kao kurjak.

„Nema veze. Navalimo!“

Ona se smešila i pogledala ga sa saučesničkim izrazom na licu. Živimo, pomisli on tad, u odloženom trenutku. U prostoru koji nije projektovan za nas. U dugačkoj auli vremena, na zupčastoj tački na kojoj svet počinje da se deli na stari i novi. Ali, zar nije u svakoj sekundi tako?

Saša je neprestano svima pričao o gluvoj sobi u dramskom studiju radija kao o epohalnom izumu. Pričao je o njegovom dugom i strpljivom ubeđivanju šefa radijske tehnike, nekog inženjera Milića, da je neophodno da, ukoliko žele da budu neko i nešto u svetu tada sve popularnije radio-drame, moraju da imaju apsolutno čist zvuk, a on je moguć samo u potpuno izlovanom prostoru. Kao raketna kapsula zarivena u duboko grlo svemira.

Najzad je uspeo da ga nagovori. Problem su predstavljali spojevi. Uvek su ti prokleti spojevi, rekao je, problem. Sastavci između poda i zida. Oni prenose skoro nečujne tonove. Ali, osetljivi novi mikrofoni registruju i do hiljadu puta više nijansi zvuka od ljudskog uva. Najzad su to rešili na najprostiji način, mlevenim ljuskama kokošjih jaja slepljenim u akrilnu opnu.

Nikola je mislio da Saša naprosto lupeta dok lokalni radio nije počeo da dobija pozive za učešće na svim važnijim festivalima

radio-igara, a odatle se, po pravilu, vraćao sa vrednim priznanjima. Međutim, i dalje je verovao da je totalna izolacija samo neka vrsta pogrešnog bekstva.

„To sa apsolutnom izolacijom zvuka meni liči na noja koji zabada glavu u pesak.“

„Gde si ti uopšte mogao da vidiš noja?“, pitao ga je Saša besno.

„U Srbiji ima nojeva koliko hoćeš.“

„Ma nemoj?!“

„Jednom tipu je, kod nekog salaša u blizini Subotice, noću pod farove kola podleteo ne jedan, nego dva noja. Noj i nojica. Ako se tako zove nojeva ženska.“

„U redu“, rekao je Saša pomirljivo. „I onda?“

„I onda je tip načisto poludeo. Pre toga mu je carnik, crnac, na našoj granici ispreturao automobil, a zatim su iz mraka izronili ti nojevi. Mislio je da je u Africi.“

Saša se nije ni nasmejavao. Očigledno je već čuo taj vic. Nikola je shvatio da je preterao. Shvatao je, takođe, da debeli, dobro izolovani zidovi gluve sobe ne postoje da bi onog ko je u njoj zaštitili od spoljašnjeg sveta. To uostalom ne bi bilo ni izvodljivo. Bar ne na duži rok. Kad-tad čovek bi morao da šmugne iz nje.

Saša mu je to objašnjavao maltene filozofski:

„Gluva soba je projekcija našeg unutrašnjeg bića. Vreme u kome nema osećanja. Ni misli. Čisto postojanje. Vreme vakuuma.“

Svidela mu se ta sintagma „vreme vakuuma“. Moram, pomisli dok je Saša nastavljao monolog, to da zapamtim.

„Apsoluta tišina je kao kad se zaustavi vreme. Kao zaustavljen lift u čijim unutrašnjim ogledalima vidiš odraz svog tela i lika dok još nisi kročio u njega.“

Nikola je kao klinac bio opčinjen liftovima. Imali su jedan u zgradi, ali kad se pokvario i zaglibio u podrumu, neko je od njega napravio ćumez za kiseli kupus. Ponekad bi dugo stajao ispred lifta

u nekoj zgradi ili, češće, hotelu – i čekao da vidi šta će se dogoditi. Liftovi su odlazili gore i vraćali se dole. Senka njegove figure kretala se zajedno sa njihovim staklima i on se udvajao: jedan „on“ je stajao ispred kabine lifta, a drugi se uspinjao kao odraz u njegovim presijavanjima dok lift ne bi zašao u zidani zaklon. Iščašen način razmišljanja je, mislio je, jedini pravi način, pod uslovom da se to što on doživljava može nazvati razmišljanjem.

„U redu“, prekinuo je Sašinu govoranciju. „U pravu si.“

„Ne“, rekao je Saša i lupio ga otvorenom šakom iz sve snage u leđa.

„Poverovaću da sam u pravu tek kad popijem *kubu libre*.“

Bio je opčinjen karipskim koktelima. Tako počinju neke stvari, pomisli Nikola, ali obično nam kasno utvrde dijagnozu.

Nataša je upijala sve te njegove priče. Kačila se za sitne detalje. Tražila je da joj govori srpski. Želela je da uči taj novi jezik. Kad bi naučila nešto novo, lice bi joj obasjala sreća kao svetlost. Priznala je da je srpski, mada sličan ruskom, istovremeno i veoma težak.

„Kao ti i ja“, rekao je Nikola.

„Ne razumem.“

„Bliski a toliko različiti, zar ne?“

Nasmejala se: „Ponekad iste reči imaju drugačija značenja.“

„Taša, skрати“, rekao je Nikola i šljapnuo je po guzici.

Ona se divila Sašinoj upornosti i Nikola je obećao da će je upoznati s njim kad se presele u Srbiju. Taša je u međuvremenu aplicirala za mesto ekonomskog referenta u kompaniji za eksploataciju i distribuciju nafte sa sedištem u Novom Sadu. Zbog toga je, između ostalog, ubrzano učila srpski.